

UMEÅ UNIVERSITET

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i arkeologi Syllabus for the PhD programme in Archaeology

Fastställande: Humanistiska fakultetsnämnden 2020-05-13, reviderad 2022-02-08

Ikraftträdande: 2022-02-08.

1 Inriktningar

Arkeologi är att söka kunskap om äldre samhällen, tidigare människors förhållande till varandra och till sin miljö, materiella lämningar och andra spår av tidigare människors aktiviteter. Vid Umeå universitet fokuserar man på förhistorisk och historisk tid i Europa och Norden. Inom utbildning på forskarnivå i arkeologi finns två inriktningar, (a) arkeologi och (b) arkeologi med speciell inriktning mot miljöarkeologi.

- a) Inom inriktningen arkeologi studeras forntidens materiella kultur, människornas levnadssätt och föreställningsvärld i äldre samhällen. Arkeologiska forskningstraditioner, teoribildningar, metoder och synsätt är centrala i denna inriktning. Modern arkeologi handlar också till stor del om möten och samspel mellan människor, mellan det förflutna och nuet samt om aktuella samhällsfrågor.
- b) Inom inriktningen miljöarkeologi studeras levnadssätt och livsmiljöer med fokus på samspillet mellan människa, miljö och klimat i äldre tid. Inriktningen är tvärvetenskaplig med inslag av forskningstraditioner, teoribildningar, metoder och synsätt som har rötter i naturvetenskapen. Modern miljöarkeologi handlar också om nutida samhälls- och miljöfrågor samt utvecklingen av metoder för att studera dessa.

2 Mål för utbildningen

Utbildning på forskarnivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna får inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller motsvarande kunskaper. Utbildning på forskarnivå skall, utöver vad som gäller för utbildning på grundnivå och på avancerad nivå, utveckla de kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt kunna bedriva forskning. (Högskolelagen 1 kap 9 a §)

2.1 Licentiatexamen

För licentiatexamen skall, enligt högskoleförordningens examensordning, den forskarstuderande

Kunskap och förståelse

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

UMEÅ UNIVERSITET

Färdighet och förmåga

- visa förmåga att kritiskt, självständigt samt kreativt med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, samt
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

För licentiatexamen i arkeologi skall också följande krav gälla (lokala mål). Den forskarstuderande skall

Kunskap och förståelse

- i förhållande till lägre utbildningsnivåer besitta vidgade och fördjupade kunskaper i arkeologi,
- uppvisa god orientering om forskningsutvecklingen inom det egna ämnet samt inom närstående discipliner och kunskapsområden i Sverige och internationellt, och
- besitta väsentligt fördjupade kunskaper inom det avhandlingsspecifika ämnesområdet,
- visa förståelse för arkeologins roll och bidrag i förhållande till hållbar utveckling inom områden som till exempel utbildning, kulturarvsstudier, biologisk mångfald och klimatförändringar.

Färdighet och förmåga

- ha utvecklat förmågan att självständigt och kreativt identifiera och formulera vetenskapliga problemställningar,
- ha utvecklat förmågan till vetenskaplig analys och syntes samt till prövande granskning och bedömning av komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- ha utvecklat gedigna färdigheter i att självständigt hantera, analysera och kritiskt granska varierande former av arkeologiska källor, och
- ha utvecklat gedigna färdigheter i att planera och med adekvata metoder och teoretiska verktyg
- genomföra kvalificerade forskningsuppgifter inom givna tidsramar,
- visa förmåga att bedriva forskning på ett etiskt välinformerat och hållbart sätt.

UMEÅ UNIVERSITET

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- behärska ett arkeologiskt betraktelsesätt och uppvisa god förmåga att kunna argumentera för, och konkret visa, den arkeologiska dimensionens betydelse för samhällsanalys, och i övrigt kunna tillämpa ett prövande vetenskapligt förhållningssätt.

2.2 Doktorsexamen

För doktorsexamen skall, enligt högskoleförordningens examensordning, den forskarstuderande

Kunskap och förståelse

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskaps- samhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

För doktorsexamen i arkeologi skall också följande krav gälla (lokala mål). Den forskarstuderande skall

Kunskap och förståelse

- i förhållande till lägre utbildningsnivåer besitta vidgade och fördjupade kunskaper i arkeologi,
- uppvisa god orientering om forskningsutvecklingen inom det egna ämnet samt inom närstående discipliner och kunskapsområden i Sverige och internationellt,

UMEÅ UNIVERSITET

- besitta väsentligt fördjupade kunskaper inom det avhandlingsspecifika ämnesområdet, och
- aktivt ha bidragit till kunskapsutvecklingen inom detta område genom författandet av en avhandling,
- visa förståelse för arkeologins roll och bidrag i förhållande till hållbar utveckling inom områden som till exempel utbildning, kulturarvsstudier, biologisk mångfald och klimatförändringar.

Färdighet och förmåga

- ha utvecklat förmågan att självständigt och kreativt identifiera och formulera vetenskapliga problemställningar,
- ha utvecklat förmågan till vetenskaplig analys och syntes samt till prövande granskning och bedömning av komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- ha utvecklat gedigna färdigheter i att självständigt hantera, analysera och kritiskt granska varierande former av arkeologiska källor,
- ha utvecklat gedigna färdigheter i att planera och med adekvata metoder och teoretiska verktyg genomföra kvalificerade forskningsuppgifter inom givna tidsramar, samt
- ha utvecklat färdigheter att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med sakkunskap presentera forskningsresultat i dialog med arkeologsamfundet/vetenskapssamhället och samhället,
- ha kunskaper om, och erfarenheter av forskningsarbete som ger förutsättningar till en självständig utformning av en relevant yrkeskarriär, och
- visa förmåga att bedriva forskning på ett etiskt välinformerat och hållbart sätt.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- behärska ett arkeologiskt betraktelsesätt och uppvisa god förmåga att kunna argumentera för, och konkret visa, den arkeologiska dimensionens betydelse för samhällsanalys, samt
- i övrigt kunna tillämpa ett prövande vetenskapligt förhållningssätt.

3 Behörighet och förkunskapskrav

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som fakultetsnämnden kan ha föreskrivit, och bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen. (HF 7 kap 35 §).

3.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har den som har avlagt en examen på avancerad nivå, fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper. Fakultetsnämnden får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl. (HF 7 kap 39 §)

3.2 Särskild behörighet

För att uppfylla kravet på särskild behörighet att antas till utbildning på forskarutbildning i arkeologi krävs att den sökande har genomgått minst 30 hp arkeologi på avancerad nivå med ett

UMEÅ UNIVERSITET

självständigt arbete om minst 15 hp. Studerande som i annan ordning inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper kan antas till forskarutbildningen efter prövning.

4 Urval

Urval bland sökande som uppfyller behörighetskraven skall göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig forskarutbildningen och i huvudsak baseras på följande bedömningsgrunder:

- tidigare studieresultat samt
- kvaliteten på inskickad forskningsplan/-skiss, i förekommande fall relaterad till berörd institutions forskningsprofiler.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande. (HF 7 kap. 41 §)

Licentiatutbildningen riktar sig huvudsakligen till personer som är yrkesverksamma och som vill kompetensutveckla sig med en utbildning på forskarnivå. Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå med licentiatexamen som slutmål fattas av dekan (får ej delegeras vidare).

Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå med doktorsexamen som slutmål fattas av prefekten vid berörd institution efter föredragning av studierektor för forskarutbildningen efter samråd med professorerna (eller med andra representanter) inom det berörda huvudområdet.

Om en doktorand som avlagt en licentiatexamen och antas på nytt med doktorsexamen som slutmål ska avräkning med motsvarande förbrukad tid och finansiering från tidigare forskarutbildning framgå i den individuella studieplanen med tids- och finansieringsplan.

5 Utbildningens uppläggning och innehåll

5.1 Utbildningens uppläggning

Utbildning på forskarnivå i arkeologi avslutas med licentiatexamen eller doktorsexamen. Utbildningen skall omfatta 120 högskolepoäng för licentiatexamen och 240 högskolepoäng för doktorsexamen. En doktorand som antagits till forskarutbildning som skall avslutas med doktorsexamen kan, om han/hon så önskar, avlägga licentiatexamen som ett etappmål.

Utbildning på forskarnivå i arkeologi som avslutas med licentiatexamen omfattar två års nettostudietid och består av en kursdel om 30 högskolepoäng och en licentiatuppsats om 90 högskolepoäng.

Utbildning på forskarnivå i arkeologi som avslutas med doktorsexamen omfattar fyra års nettostudietid och består av en kursdel om 60 högskolepoäng och en doktorsavhandling om 180 högskolepoäng. Snarast efter antagning utser prefekten en huvudhandledare och en biträdande handledare efter föredragning av studierektor för forskarutbildningen efter samråd med professorerna (eller med andra representanter) inom det berörda huvudområdet.

För varje forskarstuderande skall huvudhandledaren och den studerande tillsammans upprätta en individuell studieplan där finansiering, handledning, kurser, avhandlingsarbete, med mera

UMEÅ UNIVERSITET

specificeras. Studieplanen följs upp och revideras varje år. Planen fastställs av prefekt efter föredragning av studierektor för forskarutbildningen.

Alla studerande på forskarnivå ska vara knutna till en forskarskola. I normalfallet tillhör den studerande Humanistiska fakultetens forskarskola. I det fall den forskarstuderande ska tillhöra annan forskarskola, anges detta i samband med antagning och vid formulerandet av individuell studieplan.

5.2 Innehåll

5.2.1 Kurser

Licentiatexamen

Utbildning på forskarnivå i arkeologi med licentiatexamen som etapp-/slutmål består av en kursdel omfattande 30 högskolepoäng, vilka fördelas så att 25 högskolepoäng utgörs av obligatoriska kurser och 5 högskolepoäng utgörs av valfria kurser.

Obligatoriska kurser för licentiatexamen:

Teori (7,5 högskolepoäng)

Metod (7,5 högskolepoäng)

Arkeologiska specialproblem (7,5 högskolepoäng)

(Om likvärdiga kurser ges på fakulteten eller någon annanstans kan dessa ersätta de obligatoriska kurserna. Detta måste först godkännas av handledare).

Den studerande läser kursen minst 2,5 högskolepoäng inom ramen för någon forskarskola.

Aktuella kurser anges i forskarskolans utbildningsplan

Valfria kurser för licentiatexamen:

Valfria kurser väljs av den studerande i samråd med handledaren. Kursutbudet vid fakulteten och institutionen kommer att variera över tid. Aktuell information om vilka kurser som erbjuds under kommande terminer ska finnas på institutionens webbsidor.

Doktorsexamen

Utbildning på forskarnivå i arkeologi består av en kursdel omfattande 60 högskolepoäng, vilka fördelas så att 32,5 högskolepoäng utgörs av obligatoriska kurser och 27,5 högskolepoäng utgörs av valfria kurser.

Obligatoriska kurser för doktorsexamen:

Teori (7,5 högskolepoäng)

Metod och forskningsetik (7,5 högskolepoäng)

Arkeologiska specialproblem (7,5 högskolepoäng)

(Om likvärdiga kurser ges på fakulteten eller någon annanstans kan dessa ersätta de obligatoriska kurserna. Detta måste först godkännas av handledare).

Den studerande läser kursen minst 10 högskolepoäng inom ramen för någon forskarskola. Aktuella kurser anges i forskarskolans utbildningsplan.

Valfria kurser för doktorsexamen:

UMEÅ UNIVERSITET

Valfria kurser väljs av den studerande i samråd med handledaren. Kursutbudet vid fakulteten och institutionen kommer att variera över tid. Aktuell information om vilka kurser som erbjuds under kommande terminer ska finnas på institutionens webbsidor.

Kunskapsprov licentiat- och doktorsexamen

För kurserna inom utbildning på forskarnivå gäller följande kunskapsprov: aktivt deltagande samt muntliga eller skriftliga examinationer. Proven bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Betyget skall bestämmas av en särskilt utsedd lärare (examinator).

5.2.2 Licentiatuppsats/Doktorsavhandling

Licentiatuppsatsen/doktorsavhandlingen skall utformas antingen som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en sammanläggning av vetenskapliga uppsatser med en introduktion till och kort sammanfattning av dessa (sammanläggningsavhandling). I normalfallet bör minst två av uppsatserna i en doktorsavhandling och en av uppsatserna i en licentiatuppsats vara antagna för publicering i referee-granskade vetenskapliga publikationer.

Licentiatuppsatsen skall försvaras muntligt vid ett offentligt seminarium. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen skall hänsyn tas till innehållet i uppsatsen och till försvaret av den.

Doktorsavhandlingen skall försvaras muntligt vid en offentlig disputation. Den bedöms med något av betygen godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen skall hänsyn tas till innehållet i avhandlingen och till försvaret av den.

6 Examen

Licentiatexamen i arkeologi uppnås efter att den forskarstuderande fullgjort en utbildning på forskarnivå om 120 högskolepoäng och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid ett seminarium försvarat en licentiatuppsats, som godkänts av betygsnämnden.

Inriktning (a) Arkeologi: Filosofie licentiatexamen i arkeologi (Degree of Licentiate of Philosophy in Archaeology)

Inriktning (b) Arkeologi med speciell inriktning mot miljöarkeologi: Filosofie licentiatexamen i arkeologi med speciell inriktning mot miljöarkeologi (Degree of Licentiate of Philosophy in Environmental Archaeology)

Doktorsexamen i arkeologi uppnås efter att den forskarstuderande fullgjort en utbildning på forskarnivå om 240 högskolepoäng och därvid har fått betyget godkänd vid de prov som ingår i utbildningen samt författat och vid en offentlig disputation försvarat en doktorsavhandling, som godkänts av betygsnämnden.

Inriktning (a) Arkeologi: Filosofie doktorsexamen i arkeologi (Degree of Doctor of Philosophy in Archaeology)

Inriktning (b) Arkeologi med speciell inriktning mot miljöarkeologi: Filosofie doktorsexamen i arkeologi med speciell inriktning mot miljöarkeologi (Degree of Doctor of Philosophy in Environmental Archaeology)

UMEÅ UNIVERSITET

Examensbevis utfärdas efter ansökan till StudentCentrum/Examina.

7 Övriga anvisningar

Gällande bestämmelser om utbildning på forskarnivå framgår av:

- Högskoleförordningen (HF): 5 kap. (anställning som doktorand), 6 kap. (utbildningen) och 7 kap (tillträde till utbildningen), bilaga 2 (examensordning) samt övergångsbestämmelser
- Antagningsordning för utbildning på forskarnivå vid Umeå universitet (FS 1.1-279-18)
- Lokal examensordning vid Umeå universitet (FS 1.1-2441-18)